

تأثیر کیفیت حاکمیتی دولت بر جرم و جنایت

حسن نقی زاده خورجستان^۱، لیلا ابراهیم پور^۲

چکیده

در دهه‌های اخیر تحقیقات زیادی توسط محققان در مورد مدیریت و کیفیت حاکمیتی دولت و انتخاب بهترین چارچوب حکومتی صورت گرفته است که در این میان تحقیقات بانک جهانی از جایگاه خاصی برخوردار است. حکمرانی مفهوم گسترده‌ای است که با حوزه‌هایی چون محیط اقتصادی و یا به عبارتی امنیت اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و حقوق ارتباط مستقیم دارد. جرم و جنایت مانع توسعه اجتماعی، اقتصادی است. این مهم توانایی دولت‌ها در ارائه عدالت، بهداشت، آموزش و سایر خدمات اجتماعی به شهروندان را کاهش می‌دهد و حاکمیت قانون را تضعیف می‌کند. این امر به نوبه خود بر اعتماد جامعه و شیوه‌های همکاری شهروندان با نیروهای انتظامی تأثیر گذار خواهد بود. به همین علت برای جلوگیری از جرم و جنایت که مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود، استراتژی‌های قوی حاکمیتی لازم است. پژوهشگران بسیاری به نقش عوامل اقتصادی نظیر تورم، بیکاری و فقر بر توسعه جرم و جنایت تأکید داشته‌اند اما در حقیقت کیفیت حاکمیتی دولت‌ها بعنوان متولیان اصلی اقتصاد و سیاست می‌تواند عامل اصلی تمامی این نابسامانی‌ها باشد که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. لذا در این تحقیق سعی شده است با بکارگیری آزمون حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده (FMOLS) روابط بین متغیرهای میزان جرم و جنایت و کیفیت حاکمیتی (صدا و پاسخگویی، ثبات سیاسی بدون خشونت، اثر بخشی دولت، کیفیت نظارتی، حکم قانون و کنترل فساد) در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۳۹۸ با استفاده از داده‌های سالیانه در کشور ایران مورد بررسی قرار گیرد. لذا نتایج این تحقیق نشان‌دهنده این واقعیت است که بطور کلی کیفیت حاکمیتی دولت بر میزان جرم و جنایت تأثیر معنی دار و منفی دارد و بر اساس رتبه‌بندی و میزان تأثیر گذاری که شاخص‌های کیفیت حاکمیتی بر میزان جرم و جنایت می‌گذارند، بیشترین تأثیر گذاری مربوط به متغیر کیفیت نظارتی (RE) و کمترین تأثیر مربوط به متغیر کنترل فساد (CO) است. لذا به جهت کاهش جرم و جنایت بالا بردن کیفیت حاکمیت دولت می‌بایست مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد.

واژگان کلیدی: جرم و جنایت، کیفیت حاکمیتی، FMOLS، ایران.

۱- مقدمه

وقوع جرم به عنوان یک پدیده نامطلوب اجتماعی، علل اقتصادی و اجتماعی متعددی داشته و با توجه به اهمیت موضوع جرم در کشورهای مختلف در سال‌های اخیر مطالعات گسترده‌ای برای شناسایی و تبیین علل وقوع آن انجام شده است (ابراهیمی و چاکرزی، ۱۳۹۴).

بررسی رابطه میان جرم با بیکاری، فقر، فرهنگ و تحصیلات... حکایت از ارتباط مستقیم این عوامل دارد؛ به طوری که با افزایش بیکاری و فقر و... نرخ جرم در جامعه افزایش می‌یابد به همین علت شرایط اقتصادی و اجتماعی جامعه که بر گرفته از نوع حکمرانی دولت‌هاست، بدون شک یکی از مهم‌ترین مولفه‌های موثر بر نوع و میزان جرم و جنایت است.

جرم اغلب مانعی بزرگ در رشد و توسعه اقتصادی به شمار می‌رود، زیرا تمایل به افزایش عدم اطمینان اقتصادی، دلسردی برای سرمایه‌گذاری بلند مدت و فرصت‌های شغلی جدید و فرسایش حاکمیت قانون دارد. در عین حال، عدم رشد اقتصادی در ارتباط با نابرابری اقتصادی و اجتماعی بالا، باعث افزایش سطح جرم و خشونت می‌شود. شرایط اقتصادی اجتماعی و نابرابری اجتماعی نقش مهمی در تأثیر یا عدم برخورد افراد خاص با رفتار مجرمانه دارد.

جرم و جنایت مانع توسعه اجتماعی، اقتصادی است. این مهم توانایی دولت‌ها در ارائه عدالت، بهداشت، آموزش و سایر خدمات اجتماعی به شهروندان را کاهش می‌دهد و حاکمیت قانون را تضعیف می‌کند. این امر به نوبه خود بر اعتماد جامعه و شیوه‌های همکاری شهروندان با نیروهای انتظامی تأثیر می‌گذارد و می‌تواند کار آنها را تسهیل کند. برای جلوگیری از فساد که مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود، استراتژی‌های قوی ضد جرم و جنایت لازم است

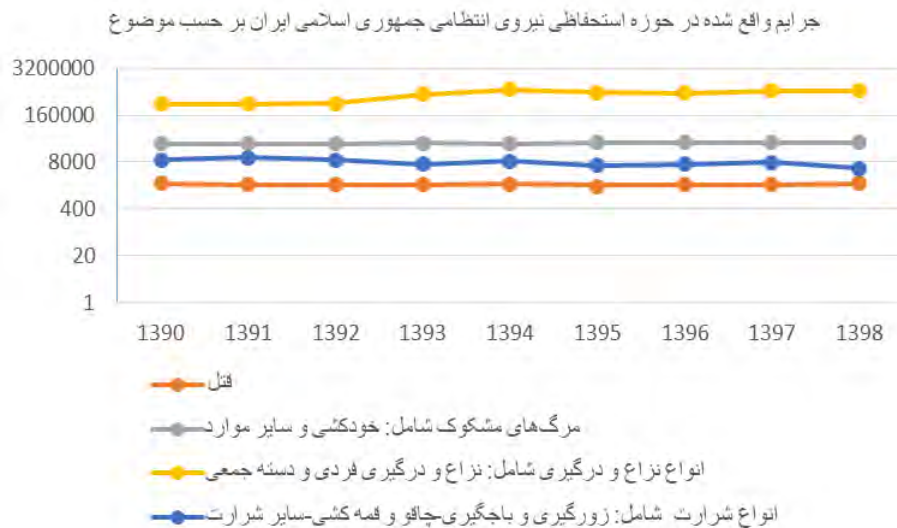
پژوهشگران بسیاری به نقش عوامل اقتصادی نظیر تورم، بیکاری و فقر بر توسعه جرم و جنایت تأکید داشته‌اند اما در حقیقت به عواملی مهم دیگری مانند کیفیت حاکمیت دولت‌ها بعنوان متولیان اصلی اقتصاد نیز مربوط می‌شود که کمتر مورد

توجه قرار گرفته است.

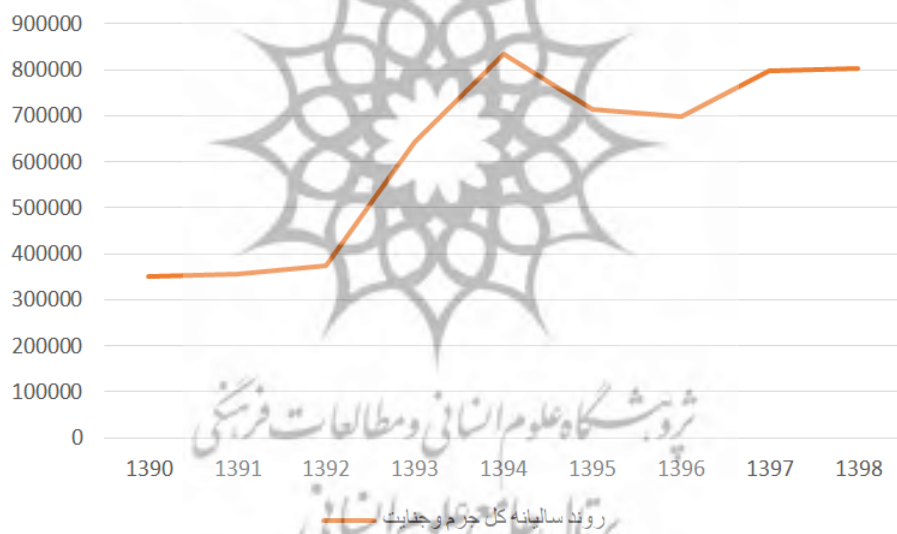
نهادهای موفق که از عوامل بنیادین رشد و توسعه اقتصادی به شمار می‌آیند، تحت عنوان حکمرانی خوب مطرح می‌شوند. برای بیان حکمرانی، شش شاخص حق اظهارنظر و پاسخگویی، ثبات سیاسی، حاکمیت قانون، کنترل فساد، کیفیت قوانین و مقررات و اثر بخشی دولت به بانک جهانی پیشنهاد شده است. صاحب‌نظران آن عرصه بر این باورند که هر قدر در یک کشور، دولت پاسخگوتر، کارآمدتر و ثبات سیاسی بیشتر، مقررات اضافی و هزینه‌ها کمتر و حاکمیت قانون گسترده‌تر و فساد محدودتر باشد، حکمرانی خوب برقرار است. بطور کلی می‌توان اینگونه عنوان کرد از یکسو بازار سرمایه توسعه یافته یکی از الزامات اصلی رشد و توسعه اقتصادی محسوب می‌شود و از سوی دیگر، کیفیت نهادها می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در توسعه بازار سرمایه و حفظ ارزش دارایی‌ها ایفا کنند (شقایق و همکاران، ۱۳۹۹).

در نمودار ۱ روند سالیانه انواع جرم و جنایت به تفکیک (قتل، مرگ‌های مشکوک، انواع نزاع و درگیری و انواع شرارت) و در نمودار ۲ روند سالیانه کل جرم و جنایت در بین سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گرفته است آنچه که مشخص است روند جرم و جنایت در ایران همواره روندی صعودی داشته و فقط در برخی سال‌ها دارای روندی کاهشی است. از دیرباز، موضوع جرم و رابطه آن با شرایط اقتصادی مورد توجه جرم‌شناسان بوده است. در واقع، روند رو به رشد جرم در جوامع، با توجه به عواقب زیانبار آن؛ به ویژه به لحاظ اجتماعی، مطالعه در زمینه عوامل موثر بر جرم را به یک ضرورت تبدیل کرده است. با توجه به آمارهای موجود در زمینه جرایم، میزان جرم و جنایت در ایران نیز طی سال‌های گذشته روندی افزایش داشته است. بنابراین، بررسی و شناسایی عوامل به وجودآورنده جرم در ایران برای جلوگیری از رشد آن باید مورد توجه قرار گیرد.

به همین جهت در این پژوهش سعی شده است تأثیر کیفیت حکمرانی دولت بر جرم و جنایت در کشور ایران در بین سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۸ مورد بررسی قرار گیرد.

نمودار ۱: روند سالیانه جرایم واقع شده در حوزه استحقاقی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران بر حسب موضوع در بین سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰

نمودار ۲: روند سالیانه کل جرایم واقع شده در حوزه استحقاقی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در بین سال‌های ۱۳۹۸-۱۳۹۰

۲- مبانی نظری

جرم پدیده‌ای چند وجهی است که همواره مورد نظر جامعه‌شناسان، روان‌شناسان، حقوقدانان و اقتصاددانان بوده است. بدون شک، یکی از جنبه‌های وقوع جرم عوامل اقتصادی، نظیر: تورم، بیکاری، فقر، نحوه توزیع درآمد و ... است. مطالعات خارجی و داخلی تجربی زیادی در مورد رابطه عوامل اقتصادی و جرایم انجام شده است که بیشتر، آن‌ها به رابطه مثبت بین این متغیرها و میزان جرم و جنایت اشاره

دارند. در حالی مکتب سوسیالیسم برای نقش عوامل اقتصادی در وقوع جرم نهایت اهمیت را قائل است و معتقد است ریشه کلیه جرایم را باید در عوامل اقتصادی جستجو کرد، مکتب تحقیقی اعتقاد دارد وقوع جرم نتیجه انحصاری یکی از عوامل انسانی، اجتماعی یا اقلیمی نیست. درست است که هنگام ارتکاب هر بزه خاص، یکی از عوامل بر عوامل دیگر فزونی و برتری دارد؛ ولی امتزاج و ترکیب هر سه عامل برای ارتکاب بزه ضروری است (ابراهیمی و چاکرزه‌ی، ۱۳۹۴).

است که به محاسبه ریسک سیاسی، مالی و اقتصادی کشورها می‌پردازد. ابتدا اطلاعات جمع‌آوری شده در ۲۲ دسته طبقه‌بندی شده و به وسیله آنها ۲۲ شاخص محاسبه می‌شود، سپس این دسته‌ها برای محاسبه سه شاخص ریسک سیاسی، مالی و اقتصادی مورد استفاده قرار می‌گیرند. بعضی از عوامل تشکیل‌دهنده این شاخص عبارتند از: فساد در دولت، ثبات دولت، پاسخگویی دولت در برابر مردم، حاکمیت نظم و قانون، خطر بی‌اعتنایی به قراردادهای شکاف میان انتظارات مردم و عملکرد اقتصادی دولت، خطر بروز تنش‌های قومی، خطر بروز درگیری داخلی، خطر بروز درگیری خارجی و کیفیت دستگاه‌های اداری (کمیجانی و سلاطین، ۱۳۸۷).

تعاریف شاخص‌های پیشنهادی کافمن و همکاران (۲۰۰۶) برای بانک جهانی که در این مطالعه بعنوان کیفیت حاکمیتی مورد استفاده قرار می‌گیرد به شرح ذیل است:

(۱) **حق اظهار نظر و پاسخگویی:** بدین مفهوم که مردم بتوانند دولت را در برابر آنچه که بر مردم تاثیر می‌گذارد مورد سوال و بازخواست قرار دهند.

(۲) **ثبات سیاسی وعدم خشونت:** این شاخص به میزان ثبات رژیم حاکم و رهبران آن، درجه احتمال تداوم حیات موثر دولت و تداوم سیاست‌های جاری در صورت مرگ و میر یا تغییر رهبران و دولت مردان فعلی می‌پردازد.

(۳) **کارائی و اثربخشی دولت:** کارآمدی دولت در انجام وظایف محوله که شامل مقولات ذهنی همچون کیفیت تهیه و تدارک خدمات عمومی یا کیفیت نظام اداری، صلاحیت و شایستگی کارگزاران و استقلال خدمات همگانی از فشارهای سیاسی می‌باشد.

(۴) **بار مالی مقررات:** بر روی سیاست‌های ناسازگار با بازار تمرکز دارد. سیاست‌هایی از قبیل: کنترل قیمت‌ها، عدم نظارت کافی بر سیستم بانکی و همچنین هزینه وضع قوانین برای محدودیت بیش از اندازه تجارت خارجی.

(۵) **حاکمیت قانون:** میزان احترام عملی که دولتمردان و

در قالب دیدگاه جامعه شناختی، ارتباط بین متغیرهای مختلف رفتار جنایی، مانند: سن، نژاد، جنسیت و وضعیت اجتماعی- اقتصادی اهمیت دارد و نیز ارتباطات بین فردی و سطح فرهنگ را که رابطه معناداری با انواع معینی از جرم دارد، نشان می‌دهد. دیدگاه جامعه شناسی، همچنین به عواملی که در محیط بر رفتار جنایی موثرند، مانند: زمان، مکان، کیفیت وقوع جرم و نوع اسلحه به کار رفته نیز تأکید می‌کند (ستوده و همکاران، ۱۳۷۶).

عوامل اقتصادی، اساسی برای تمام ساختارهای اجتماعی بوده و تأثیرات قابل توجهی نیز بر فعالیت‌های فردی از جمله جرم دارند؛ به خصوص اگر این تعامل اقتصادی سطح فقر، نابرابری درآمدی و هزینه‌های فرصت اقتصادی باشند. وقوع جرم در جامعه موجب اتلاف منابع بخش خصوصی و عمومی در مبارزه و کنترل با جرم می‌شود و با تهدید امنیت اقتصادی و اجتماعی، انگیزه‌های تولید و سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد و در نهایت به بیکاری، تورم و فقر می‌انجامد (بونفر، ۱۹۱۶). اما علاوه بر موارد فوق به نقش حاکمیتی دولت‌ها در بروز جرم و جنایت نیز باید توجه داشت. چون بسیاری از عوامل ایجاد کننده جرم و جنایت مانند فقر، نابرابری درآمدی و ... ریشه در نوع و کیفیت حاکمیتی دولت‌ها دارد.

در دهه‌های اخیر و مخصوصاً در دهه ۹۰ میلادی تحقیقات زیادی توسط محققان در مورد مدیریت دولتی و انتخاب بهترین چارچوب حاکمیتی دولت صورت گرفته است که در این میان تحقیقات بانک جهانی از جایگاه خاصی برخوردار است. حکمرانی مفهوم گسترده‌ای است که با حوزه‌هایی چون محیط اقتصادی و یا به عبارتی امنیت اقتصادی، سیاست، اجتماع و حقوق ارتباط مستقیم دارد (کمیجانی و سلاطین، ۱۳۸۷). بانک جهانی و راهنمای بین‌المللی ریسک کشورها (ICRG) از مهم‌ترین سازمان‌هایی هستند که از آمارها و شاخص‌های آنها در تحقیقات مختلف استفاده شده است. راهنمای بین‌المللی ریسک کشورها از جمله سازمان‌هایی

شهروندان یک کشور برای نهادهایی قائل هستند که با هدف وضع و اجرای قانون و حل اختلاف ایجاد شده است.

۶) کنترل فساد^۱: استفاده از قدرت و امکانات عمومی در

جهت منافع شخصی (شقاقی و همکاران، ۱۳۹۹).

در یک جامعه هر اندازه حاکمیت قانون، پاسخگویی و اثربخشی دولت قوی تر و فراگیرتر باشد، فساد، مقررات اضافی و بی‌ثباتی سیاسی و خشونت نیز به تبع آن کاهش می‌یابد و در آن جامعه حکمران برای نیل به توسعه اقتصادی و اجتماعی موفق تر است.

۳- پیشینه تحقیق

۳-۱- مطالعات داخلی

دادگر و نظری (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی جرم و جنایت در ایران با استفاده از چند الگوی اقتصادی» جرم و جنایت در ایران را از طریق برخی الگوهای اقتصادی مانند منحنی کوزنتس و شاخص فلاکت بررسی نمودند. برای تحقق این هدف از داده‌های یک دوره سی ساله مربوط به سرقت و قتل عمد به عنوان متغیرهای جرم در کنار رشد اقتصادی و شاخص فلاکت (با بکارگیری روش اقتصادسنجی) استفاده گردیده است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد رابطه معنی‌داری بین جرم و جنایت در ایران، تورم، بیکاری و رشد اقتصادی وجود دارد.

ابراهیمی و چاکرزی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «ارتباط میان نرخ جرم و جنایت با تورم و بیکاری» با بکارگیری آزمون دیکی فولر، آزمون همجمعی جوهانسن و مدل تصحیح خطای برداری، ارتباط میان دو شاخص مهم اقتصاد کلان و نرخ جرم را در طول سال‌های ۱۳۶۰-۱۳۹۰ در کشور ایران بررسی نمودند نتایج تحقیق آنها نشان می‌دهد که نرخ بیکاری و تورم اثر مثبت بر میزان جرم و جنایت در ایران دارد.

برزگر (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان «مسئولیت دولت‌ها و جرائم بین‌المللی» یک نقطه نهایی را نشان دادند که به

عنوان یک نتیجه‌گیری کلی به در فهم مسئولیت بین‌المللی دولت کمک می‌کند. یک جهان متمرکز شده با تعداد کمی از قوانین مورد قبول بین‌المللی که با اسناد و مدارک نسبت داده شده‌اند و تعاریف ضروری برای سازمان دادن و کنترل واکنش‌ها به نمایندگی از طرف جوامع بین‌المللی می‌باشد. آن سیستمی است که به شکل دیگری ترسیم شده است مانند یک معیار متوالی که در دسترس است تا از تجاوز و تهاجم یک طرفه‌ی برخی از دولتها برای بدست آوردن مشروعیت با سیاست‌های نامعین بر اساس واقعیت‌های ملازم برای اجرای قانون جلوگیری کند.

سعیدی کیا و همکاران (۱۳۹۷)، در مطالعه‌ای با عنوان «رابطه مخارج عمومی با تروریسم و جرم و جنایت در کشورهای منا» طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۶ با استفاده از رویکرد خودرگرسیون برداری در داده‌های پانل (P-VAR) نشان دادند که وجود جرم و تروریسم تأثیر مثبتی بر مخارج عمومی کشورهای مورد مطالعه دارد. همچنین نتایج بررسی تجزیه واریانس بیان می‌کند که واکنش هزینه‌های عمومی به سطح فعالیت‌های مجرمانه و تروریسم متفاوت است؛ به طوری که فعالیت‌های مجرمانه نسبت به فعالیت‌های تروریستی، سهم بیشتری را در واریانس ایجادشده در این هزینه‌ها دارد. شاهچراغ و همکاران (۱۴۰۱)، در پژوهشی با عنوان «سیاست کیفری ایران در قبال جرائم سیاسی» با بررسی تطبیقی رویکرد حقوق کیفری ایران و آمریکا به عنوان نمایندگان دو نظام حقوقی مدون و کامن‌لاو با روش توصیفی و تحلیلی با مقایسه اینکه سیاست کیفری کدام کشور همسو با تحولات جرم سیاسی در نظام‌های حقوقی مرجع و مبدع در این مقوله است. یافته‌های پژوهش نشان از ناهمخوانی سیاست کیفری ایران با تحولات جرم سیاسی در نظام‌های غربی در دوره معاصر دارد.

۳-۲- مطالعات خارجی

تنگ و لین^۲ (۲۰۰۹)، در پژوهشی با عنوان «شاخص

حیاتی در تمامی مراحل و سطوح تأمین شود، با اصلاح و بازپروری مجرمان می‌توانند به هدف واقعی پیشگیری از جرم دست یافت.

۴- روش تحقیق

در این قسمت به تشریح و بررسی آزمون‌های بکار گرفته شده در این پژوهشی که شامل: دیکی فولر، آزمون حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده (FMOLS) می‌باشد، خواهیم پرداخت.

۴-۱- آزمون دیکی- فولر تعمیم یافته (ADF)

قبل از برآورد مدل لازم است که ایستایی متغیرها به جهت جلوگیری از بروز رگرسیون کاذب مورد بررسی قرار گیرد چون در این حالت ضرایب بدست آمده معتبر نبوده و قابل تفسیر نخواهند بود. لذا به جهت بررسی مانایی متغیرها از آزمون دیکی-فولر تعمیم یافته (ADF) استفاده می‌شود. برای آزمون نالیستایی اگر فرض کنیم که سری زمانی دارای فرآیند خود توضیح مرتبه اول نیست و مرتبه آن p است و جمله اختلال u_t دارای یک فرآیند خودتوضیح از مرتبه p به صورت ذیل باشد:

$$\Delta y_t = \alpha + \beta_t + \delta y_{t-1} + u_t \quad (1)$$

$$u_t = \theta_1 u_{t-1} + \theta_2 u_{t-2} + \dots + \theta_p u_{t-p} + \varepsilon_t \quad (2)$$

که در آن ε_t ها به صورت همانند و مستقل از یکدیگر (IID) توزیع شده‌اند. از آنجا که معمولاً این باور وجود دارد که تفاضل مرتبه اول بسیاری از متغیرهای سری زمانی اقتصاد کلان شامل جملات میانگین متحرک (MA) است. نتیجه فوق را به موردی تعمیم دادند که در آن جملات اختلال دارای فرآیند $ARIMA(p,q)$ است و می‌تواند توسط یک

فلاکت به عنوان یک عامل اثرگذار بر وقوع جرم و جنایت» در آمریکا پرداخته اند. برای وجود رابطه بلندمدت از آزمون حدود و برای انجام آزمون علییت از روش F چند رتبه ای استفاده شده است. نتایج حاکی از آن است که شاخص فلاکت به طور مثبت با نرخ جرم ارتباط دارد. به علاوه، اثر انگیزی جرم بیشتر از اثر فرصتی جرم است و آزمون علیت نشان داد که شاخص فلاکت علت میزان تغییرات جرم و جنایت است رومان^۱ (۲۰۱۳) در مقاله با عنوان «به بررسی رابطه بین تولید ناخالص داخلی و نرخ های جرم خشونت» طی دوره ۱۹۶۰-۲۰۱۲ به این نتایج دست یافت که در دوران سخت اقتصادی (رکود) تمایل افراد به ارتکاب جرم بیشتر می‌شود.

پاچوال^۲ (۲۰۱۶)، در تحقیقی با عنوان «رابطه بین فساد و اثر بخشی دولت» نشان دادند که کشورهای با فساد کمتر دارای استانداردهای خدمات عمومی بهتری هستند و دولت تعهد بیشتری نسبت به مردم دارد.

محمد و رافی^۳ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «کیفیت حکمرانی چگونه بر وقوع جرم تأثیر می گذارد؟» با استفاده از روش تعمیم یافته لحظه ها (GMM) به این نتایج دست یافتند که شرایط اجتماعی-اقتصادی، فساد، قانون و نظم، تضاد خارجی، سرمایه گذاری مشخصات و تنش های قومی به طور قابل توجهی با دسته های مختلف جرم مرتبط است قتل، سرقت، آدم ربایی و دزدی. در بین متغیرهای مختلف اقتصادی، فقط به ازای هر تولید ناخالص داخلی سرانه و نابرابری درآمد با قتل رابطه منفی معناداری داشت.

سینگ^۴ (۲۰۲۲)، در مطالعه‌ای با عنوان «سیستم عدالت کیفری و حکومت در هند» نشان دادند که اجرای هدفمند عدالت کیفری بدون جهت‌گیری مناسب در تمامی سطوح و عملکرد هماهنگ هر سه دستگاه دولتی دخیل در این فرآیند، یعنی پلیس، دادگاه‌های کیفری و اداره اصلاح و تربیت متشکل از سازمان زندان‌ها، خدمات تعلیمی نمی‌تواند به طور موثر اجرا شود و نهادهای اصلاح و تربیت تنها زمانی که این هماهنگی

بر میزان جرم و جنایت معادله پیشنهادی ذیل تخمین زده می‌شود.

$$CR = f(VO, PO, GO, RE, RU, CC) \quad (۳)$$

$$LCR_t = a_0 + a_1 LVO_t + a_2 LPO_t + a_3 LGO_t + a_4 LRE_t + a_5 LRU_t + a_6 LCO_t + \varepsilon_t \quad (۴)$$

متغیرهای مورد استفاده در الگوی فوق عبارتند از: میزان جرم و جنایت (قتل، مرگ‌های مشکوک، انواع نزاع و درگیری و انواع شرارت (CR)، صدا و پاسخگویی (VO)، ثبات سیاسی بدون خشونت (PO)، اثر بخشی دولت (GO)، کیفیت نظارتی (RE)، حکم قانون (RU) و کنترل فساد (CO). ضمناً آمارهای بکار گرفته شده در این تحقیق از مرکز آمار ایران و WGI برای بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۰ بصورت سالیانه استخراج و از نرم افزار EViews 13 برای برآورد تخمین پیشنهادی استفاده شده است.

۶. نتایج تجربی

قبل از برآورد مدل، به جهت جلوگیری از بروز رگرسیون کاذب می‌بایست آزمون ریشه واحد انجام و ایستایی متغیرها مورد ارزیابی قرار گیرد. لذا این آزمون به روش دیکی فولر تعمیم یافته (ADF) انجام و نتایج آن در جدول ۱ درج شد. همان طور که مشخص است تمامی متغیرها در سطح ایستا نبوده، لذا پس از یکبار تفاضل‌گیری متغیرهای نایستا در سطح یک ایستا گردیدند.

در این قسمت بعد از بررسی ایستایی متغیرها با انجام آزمون حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده (FMOLS) روابط بین متغیرها را مورد بررسی قرار خواهیم داد. در همین راستا نتایج حاصل از این آزمون در جدول ۲ آورده شده است.

فرآیند $AR(k)$ تقریب زده شود. در این فرایند k به اندازه کافی بزرگ است که تقریب خوبی از فرآیند $ARIMA(p,q)$ حاصل شود و در نتیجه جملات اخلاص ε_t تقریباً نوفه سفید باشند. در چنین شرایطی روش آزمون دیکی - فولر تعمیم یافته (ADF) به صورت حدی معتبر است، مشروط به اینکه k به گونه مناسبی با افزایش حجم نمونه افزایش یابد. چون آزمون DF و ADF می‌توانند مشخص کنند که یک سری زمانی جمعی است یا نه، به این آزمون‌ها، آزمون‌های جمعی بودن نیز می‌گویند (عباسی و دهباشی، ۱۳۸۹).

۴-۲- آزمون حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده (FMOLS)

روش FMOLS، یک روش ناپارامتریک است که توسط فیلیپس و هانسن (۱۹۹۰) در داده‌های سری زمانی مطرح شده است و با اعمال اصلاحاتی در روش حداقل مربعات معمولی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. این اصلاحات عبارتند از:

۱) فوق سازگار بودن برآوردها

۲) بدون تورش بودن برآوردها به طور مجانبی

۳) دارا بودن توزیع نرمال مجانبی

۴) ارائه انحراف معیارهای اصلاح شده‌ای که امکان استنباط‌های آماری را فراهم می‌کند (تشکینی، ۱۳۸۴) و بنابراین آزمون t برای ضرایب بلندمدت از اعتبار کافی برخوردار است. از دیگر مزیت‌های این روش این است که در نمونه‌های کوچک نتایج کاراتری در مقایسه با روش یوهانسن می‌دهد و نتایج آن متأثر از طول وقفه نمی‌باشد (مهدوی و همکاران، ۱۳۹۵).

۵- معرفی مدل و متغیرها

به جهت بررسی تأثیرات متغیرهای کیفیت حاکمیت دولت

سطح یک		متغیر	سطح		متغیر
احتمال	آماره T		احتمال	آماره T	
۰/۰۰۱۴	-۸/۹۸۵۹۰۸**	DLCR	۰/۶۱۱۶	-۱/۲۱۲۱۳۸	LCR
			۰/۰۵۳۶	-۲/۰۳۲۸۷۳**	LVO
۰/۰۴۲۹	-۲/۰۷۰۳۵۹**	DLPO	۰/۲۰۶۶	-۱/۱۵۷۳۴۸	LPO
۰/۰۳۲۱	-۲/۲۲۶۸۷۰**	DLGO	۰/۲۲۲۱	-۱/۱۰۹۴۹۴	LGO
۰/۰۸۱۴	-۱/۷۱۵۶۶۳**	DLRE	۰/۷۵۷۱	۰/۳۲۵۶۴۲	LRE
۰/۰۰۱۳	-۴/۶۱۳۷۷۱۵**	DLRU	۰/۲۷۵۸	-۲/۰۲۲۸۷۰	LRU
۰/۰۰۰۴	-۵/۳۳۵۹۳۰**	DLCC	۰/۷۸۲۷	-۰/۸۶۳۶۰۴	LCO

جدول ۲: نتایج آزمون حداقل مربعات کاملاً صلاح شده

FMOLS			متغیر
احتمال	آماره T	ضرایب	
۰/۰۰۳۹	-۱۵/۸۹۸۷۳	-۱/۰۷**	LVO
۰/۰۰۱۹	-۳/۰۲۱۶۵	-۰/۴۱**	LPO
۰/۰۰۰۳	-۶/۸۱۷۸۳	-۰/۷**	LGO
۰/۰۰۰۴	-۶/۴۸۸۶۴	-۴/۰۷**	LRE
۰/۰۰۲۶	-۱۹/۶۷۶۹۳	-۰/۷**	LRU
۰/۰۲۷۰	-۵/۹۶۵۱۲۹	-۰/۱۹**	LCO
$R^2: ۹۴$			

*** و *** نشان‌دهنده ایستایی در سطح اطمینان ۵ و ۱ درصد و با عرض از مبدأ است.
مأخذ: یافته‌های تحقیق با استفاده نرم افزار Eviews 13

نتایج به دست آمده حاکی از آن است: **حنایت (CR) خواهد کاست.**

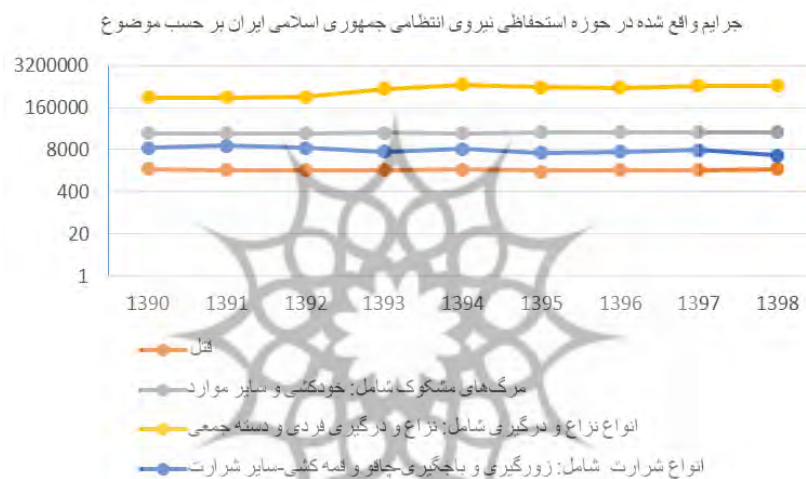
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در متغیر صدا و پاسخگویی (VO)، $۱/۰۷$ درصد از میزان جرم و جنایت (CR) خواهد کاست.
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در متغیر ثبات سیاسی بدون خشونت (PO)، $۰/۴۱$ درصد از میزان جرم و جنایت (CR) خواهد کاست..
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در متغیر اثر بخشی دولت (GO)، $۰/۷$ درصد از میزان جرم و جنایت (CR) خواهد کاست.
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در متغیر کیفیت نظارتی (RE)، $۴/۰۷$ درصد از میزان جرم و
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در حکم قانون (RU)، $۰/۷$ درصد از میزان جرم و جنایت (CR) خواهد کاست.
- با فرض ثابت بودن سایر شرایط، یک درصد تغییر در متغیر کنترل فساد (CO)، $۰/۱۹$ درصد از میزان جرم و جنایت (CR) خواهد کاست.
- نتایج بخوبی نشاندهنده این واقعیت است که بطور کلی کیفیت حاکمیتی بر میزان جرم و جنایت تاثیر معنی دار و منفی دارد و رتبه‌بندی شاخص‌های کیفیت حاکمیتی بر اساس میزان تأثیری که بر میزان جرم و جنایت می‌گذارند، حاکی از آن است که بیشترین تأثیرگذاری از میان شاخص‌های کیفیت

معنی‌داری ۵ درصد مورد آزمون قرار می‌دهد. در نمودارهای (۱) و (۲) نتایج آزمون‌ها نشان داده شده است. مطابق نتایج این نمودارها آماره‌های این آزمون در داخل خطوط مستقیم قرار داشته که این خود به معنی ثبات ضرایب در سطح معناداری ۵ درصد بوده است. به عبارتی فرضیه صفر مبنی بر ثبات ضرایب در سطح اطمینان ۹۵ درصد قابل رد نبوده است. به عبارتی نمودار ۱ و ۲ نشان می‌دهد که مدل تخمینی در سطح ۵٪ از ثبات ساختاری برخوردار بوده و شکستی ملاحظه نشده است.

حاکمیتی مربوط به متغیر کیفیت نظارتی (RE) و کمترین تأثیر مربوط به متغیر کنترل فساد (CO) است.

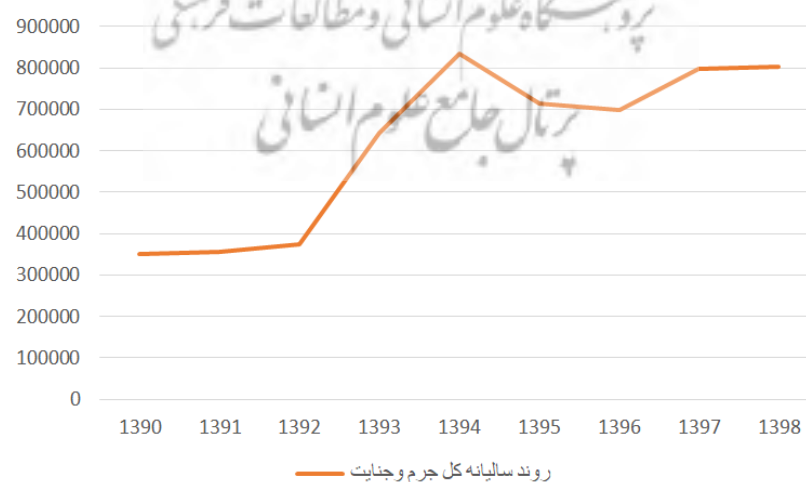
در ادامه به منظور بررسی ثبات ضرایب^۱ مدل از آزمون‌های مجموع تجمعی^۲ (CUSUM)، مجموع مجذور تجمعی^۳ (CUSUMQ) استفاده شده است. آزمون ثبات برای مشخص کردن ثبات مدل و تعیین وجود یا عدم وجود شکست ساختاری مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در این آزمون‌ها فرضیه صفر، ثبات پارامترها را در سطح

نمودار ۱- آزمون CUSUM

مأخذ: نتایج تحقیق

نمودار ۲- آزمون CUSUMSQ

مأخذ: نتایج تحقیق

است با بکارگیری حداقل مربعات معمولی کاملاً اصلاح شده (FMOLS) روابط بین متغیرهای میزان جرم و جنایت (CR) و کیفیت حاکمیتی (صدا و پاسخگویی (VO)، ثبات سیاسی بدون خشونت (PO)، اثر بخشی دولت (GO)، کیفیت نظارتی (RE)، حکم قانون (RU) و کنترل فساد (CO)) در بازه زمانی ۱۳۹۸-۱۳۹۰ با استفاده از داده‌های سالیانه در کشور ایران مورد بررسی قرار گیرد. لذا نتایج این تحقیق نشان‌دهنده این واقعیت است که بطور کلی کیفیت حاکمیتی دولت بر میزان جرم و جنایت تأثیر معنی دار و منفی دارد و بر اساس رتبه‌بندی و میزان تأثیرگذاری که شاخص‌های کیفیت حاکمیتی بر میزان جرم و جنایت می‌گذارند، بیشترین تأثیرگذاری مربوط به متغیر کیفیت نظارتی (RE) و کمترین تأثیر مربوط به متغیر کنترل فساد (CO) است.

مراجع

ابراهیمی، مهرزاد. چاکرزه‌ی، عبدالوهاب (۱۳۹۴)، ارتباط میان نرخ جرم و جنایت با تورم و بیکاری در ایران، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۴، شماره ۱۰، صص ۱۱۳-۱۲۷.

برزگر، آیدا (۱۳۹۶)، مسئولیت دولت‌ها و جرائم بین المللی، فصلنامه علمی و حقوقی قانون یار، دوره ۴، صص ۲۰۷-۲۰۹.

دادگر، یداله. نظری، رواج اله، (۱۳۹۴)، بررسی جرم و جنایت در ایران با استفاده از چند الگوی اقتصادی، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۷۳، صص ۵۹-۷۸.

سعیدی، مهناز. دهمرده، نظر. کشاورز، غلامرضا. اسفندیاری، مرضیه. رابطه مخارج عمومی با تروریسم و جرم و جنایت در کشورهای منا، فصلنامه نظریه‌های کاربردی اقتصاد، سال پنجم، شماره ۴، صص ۱۹۷-۲۲۰.

ستوده، هدایت. میرزایی، بهشته، پازند، افسانه (۱۳۷۶)، «روانشناسی جنایی، تهران، انتشارات آوای نور.

شاهچراغ، حسن. حسنی، حسن. ذوالفقاری، مهدی. (۱۴۰۱)، سیاست کیفری ایران در قبال جرائم سیاسی، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، سال ۱۴، شماره ۲۷، صص ۲۷۵-۳۰۴.

در پایان به جهت بررسی فروض کلاسیک از آزمون‌های تشخیصی شامل آزمون وایت، بروش-گودفری و جاک برا استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شده است. نتایج به ترتیب حاکی از عدم وجود مشکل ناهمسانی واریانس، خود همبستگی و نرمال بودن توزیع جزء اخلاص‌ها دارد.

جدول ۳- آزمون‌های تشخیصی

آزمون‌ها	آمارها	احتمال آماره
وایت	۰/۴۰۹۴۶۲	۰/۸۳۲۵
بروش- گودفری	۱/۱۷۶۵۲۰	۰/۵۴۶۱
جاک‌برا	۱/۴۰۳۸۹۱	۰/۴۹۵۶۲۰

ماخذ: نتایج تحقیق

۷- نتیجه‌گیری

در دهه‌های اخیر تحقیقات زیادی توسط محققان در مورد مدیریت و حاکمیت دولتی و انتخاب بهترین چارچوب حاکمیتی دولت صورت گرفته است که در این میان تحقیقات بانک جهانی از جایگاه خاصی برخوردار است. حکمرانی مفهوم گسترده‌ای است که با حوزه‌هایی چون محیط اقتصادی و یا به عبارتی امنیت اقتصادی، سیاست، اجتماع و حقوق ارتباط مستقیم دارد. فساد مانع توسعه اجتماعی، اقتصادی و حمایت از حقوق بشر است. این مهم توانایی دولت‌ها در ارائه عدالت، بهداشت، آموزش و سایر خدمات اجتماعی به شهروندان را کاهش می‌دهد و حاکمیت قانون را تضعیف می‌کند. این امر به نوبه خود بر اعتماد جامعه و شیوه‌های همکاری شهروندان با پلیس تأثیر می‌گذارد و می‌تواند کار آنها را تسهیل کند. برای جلوگیری از جرم که مانع توسعه اجتماعی و اقتصادی می‌شود، استراتژی‌های قوی حاکمیتی لازم است. پژوهشگران بسیاری به نقش عوامل اقتصادی نظیر تورم، بیکاری و فقر بر توسعه جرم و جنایت تأکید داشته‌اند اما در حقیقت توسعه جرم و جنایت که به متغیرهای ذکر شده وابسته است نیز به عامل مهم دیگری مانند کیفیت حاکمیت دولت‌ها بعنوان متولیان اصلی اقتصاد و سیاست نیز مربوط می‌شود که کمتر مورد توجه قرار گرفته است. لذا در این تحقیق سعی شده

- Singh, B. (2022), CRIMINAL JUSTICE SYSTEM AND GOVERNANCE IN INDIA, Journal of International Criminal Law ,Volume 3, Issue 1 , Pages 10-21
- Muhammad, S. Rafi, A (2019), How does quality of governance influence occurrence of crime? A longitudinal analysis of Asian countries, MPRA Paper No. 94142, posted 30 May 2019 20:37 UTC.
- <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/94142/>
- Kauffman, D., Kraay, A., Mastruzzi, M. (2006). Governance matters V: Governance indicators 1996–2005, The World Bank Development Research Group Macroeconomics and Growth Team.
- Roman, J. “The Puzzling Relationship between Crime and the Economy”, September 24, 2013, <http://www.theatlanticcities.com/jobs>.
- شفافی، فیروز. پاک مرام، عسگر. بادآور نهندی، یونس. (۱۳۹۹)، تأثیر مولفه‌های کیفیت نهادی بر متغیرهای بازار سهام (کشورهای اسلامی و غیر اسلامی منتخب، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، سال بیست و سوم، شماره هشتاد و پنج، صص ۱۶۶-۱۳۷.
- کمیجانی، اکبر. سلاطین، پروانه (۱۳۸۷)، تأثیر حکمرانی خوب بر رشد اقتصادی در گروه کشورهای منتخب OPEC و OECD، فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی، سال دوم، شماره دوم، صص ۲۴-۱
- عباسی، ابراهیم. دهباشی، سعیده. (۱۳۸۹)، برآورد تابع تقاضای گاز طبیعی در بخش خانگی، مطالعه موردی استان سمنان، اقتصاد مالی، دوره ۴، شماره ۱۱.
- مهدوی، ابوالقاسم. طاهری، مرضیه. شمس‌الاحرار، فاطمه، ۱۳۹۵، تأثیر آزادسازی تجاری بر رشد اقتصادی کشورهای منتخب حوزه خاورمیانه، فصلنامه اقتصاد کاربردی، دوره ۷، شماره ۲۰
- Bonger, W. (1916) Criminality and economic conditions, Boston: Little, Borwn.
- Tang, Chor F and Lean, Hooi H, (2009), “New evidence from the misery index in the crime function”, Economics Letters 102.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی